

Alþingi
Erindi nr. P 125/1186
komudagur 24.3.2000

Nefndasvið Alþingis
Þórshamri v/Templarasund
150 Reykjavík

Reykjavík 23. mars 2000

Varðandi: Frumvarp til laga um mat á umhverfisáhrifum

Við er í bréf nefndarinnar, dags. 28. febrúar, þar sem óskað er eftir umsögn Félags íslenskra náttúrufræðinga (FÍN) á frumvarpi til laga um mat á umhverfisáhrifum.

FÍN telur jákvætt að lög um mat á umhverfisáhrifum hafi verið endurskoðuð. Á drögunum eru þó eftirfarandi ágallar og gerðar eru eftirfarandi athugasemdir við einstakar greinar.

1. gr.

Bætt verði við nýjum staflíð fremst og aðrir liðir færast aftar sem því nemur.

Markmið laga þessara er:

- a. að tryggja að framkvæmdir séu í sátt við umhverfið og hafi sjálfbæra þróun að leiðarljósi.
- b. óbreytt
- c. að stuðla að samvinnu og gagnkvæmum skoðanaskiptum framkvæmdaraðila, fagaðila og almennings við ákvörðun framkvæmdar.
- d. óbreytt

Mikilvægt er að í markmiði laganna komi einnig fram hvert sé markmið með því að setja framkvæmdir í mat á umhverfisáhrifum, ekki einungis að markmiðið sé að fram fari mat á umhverfisáhrifum, hvernig það er unnið og kynnt. Þetta er í samræmi við markmið annarra laga á sviði umhverfisverndar.

2. gr. orðist svo:

Lög þessi gilda um allar framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umhverfisáhrif hvort heldur er á landi, í lofti, í landhelgi eða í mengunarlögsögu Íslands.

Gildissvið laganna er of takmarkað ef notað er umtalsverð umhverfisáhrif og lagt er til að notað verði umhverfisáhrif í stað umtalsverð umhverfisáhrif. Síðan er metið hvort umhverfisáhrifin eru umtalsverð og þá hvort og hvernig fallist er á framkvæmdina. Mikilvægt er að ekki leiki nokkur vafi á að loft er innan gildissviðs laganna.

3. gr

Lagt er til að eftirfarandi hugtök verði skilgreind

Mengunarlögsaga

Verndarsvæði

**Þéttbýli
EES-nefnd**

Einnig verði skilgrein hvað er átt við með sama svæði sbr. 2. mgr. 5. gr.

Í skilgreiningu j. liðar verði bætt inn orðinu jarðmyndanir.

j. Umhverfi: Samheiti fyrir vatn, loft, veðurfar, jarðmyndanir og landslag, samfélag.....

Í k. lið verði orðinu neikvæð sleppt, þar sem það er óþarft og getur verið erfitt að túlka. Það sem er neikvætt fyrir einn þátt umhverfisins getur verið jákvætt fyrir annan þátt.

k. Umtalsverð umhverfisáhrif: Veruleg óafturkræf umhverfisáhrif eða veruleg spjöll.....

2. mgr. 5. gr. orðist svo:

Í þeim tilvikum er fleiri en ein matskyld framkvæmd er fyrirhuguð á sama svæði getur ráðherra ákveðið að áhrif þeirra skuli metin sameiginlega. Tengdar framkvæmdir skulu metnar samhliða.

Óeðlilegt er að einungis séu höfð samráð við framkvæmdaraðila þegar um framkvæmdir á sama svæði er að ræða. Einnig er mikilvægt að tengdar framkvæmdir séu metnar samhliða jafnvel þótt þær séu ekki á sama svæði. Dæmi um slíkt er álver í Reyðarfirði, höfn og orkuöflun norðan Vatnajökuls með raflinum á milli, 4 mismunandi og staðarlega aðskildar framkvæmdir sem eru órofanlega tengdar.

3. mgr. 5. gr. orðist svo.

Í undantekningartilfellum er ráðherra heimilt, að fenginni umsögn Skipulagsstofnunar, að ákvæða að tiltekna framkvæmdir eða hluti þeirra séu ekki háðar mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum þessum. Í slíkum tilfellum skal ráðherra ákveða hvort fara skuli fram mat á umhverfisáhrifum með öðrum hætti en lög þessi gera ráð fyrir og hvaða aðgang almenningur skuli hafa að þeim upplýsingum sem safnað er. Kynna skal almenningi forsendur fyrir veittri undanþágu. Ráðherra ber að tilkynna sameiginlegu EES-nefndinni á hvaða forsendu undanþágan er veitt samkvæmt þessari málsgrein og það áður en hún er veitt.

Í 3. mgr. 5. gr. er ekki alveg fylgt ákvæðum tilskipunarinnar sem frumvarpið byggir á og með þeim breytingartilögum sem hér eru lagðar til er því markmiði betur náð. Mikilvægt er að þessi undanþága sé einungis veitt í undantekningartilfellum, einnig að hægt sé að undanskilja hluta framkvæmdar mati og ávallt skal tryggja upplýsingar til almennings. Reyndar gengur 1. viðauki í drögunum í sumum tilvikum lengra en 1. viðauki í tilskipuninni, en þrátt fyrir það verður að tryggja að undanþága sé einungis veitt í undantekningartilfellum, allavega í þeim tilfellum þar sem 1. viðauki tilskipunarinnar á við.

7. gr.

Bætt verði aftan við síðustu setningu greinarinnar:

.... og annarra eftir eðli máls hverju sinni.

Þetta er í samræmi við umsagnaraðila samkv. öðrum greinum frumvarpsins eins og t.d. 2. mgr. 6. gr.

6. mgr. 10. gr.

Lagt er til að síðustu setningunni verði sleppt.

Óeðlilegt er að lögbinda þennan viku frest. Úrskurðartími er stuttur, eða fjórar vikur og oft berast mikið af umsögnum og því erfitt að tryggja þennan lágmarks vikufrest í öllum tilvikum.

2. mgr. 11. gr.

c. liður orðist svo:

c. lagst er gegn viðkomandi framkvæmd.

Óþarft er að tilgreina að framkvæmd sé hafnað vegna umtalsverðar áhrifa. Ef orðalagi er haldið óbreyttu, má lesa úr c. lið að leggjast eigi gegn öllum framkvæmdum sem hafa umtalsverð umhverfisáhrif. Þar með eru allar óafturkræfar framkvæmdir óframkvæmanlegar.

7. mgr. 11. gr.

Síðasta setning málgreinarinnar orðist svo:

Hefjist framkvæmdir ekki innan fimm ára frá úrskurði Skipulagsstofnunar skal stofnunin ákvarða hvort mat á umhverfisáhrifum hinnar fyrirhuguðu framkvæmdar skuli fara fram að nýju samkvæmt lögnum. Tíu ár frá upphaflegum úrskurði Skipulagsstofnunar skal ekki veita endanlegt framkvæmdaleyfi nema mat fari fram að nýju samkvæmt lögnum.

15. gr.

Í 1. mgr. er vísað í skipulags og byggingalög og einnig í skipulagsreglugerð. Til samræmis ætti því í 2. mgr. að vísa í lög um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun (nr. 785/1999), eða sleppa í báðum málgreinum tilvísunum í reglugerðir til að gæta samræmis í texta.

Ákvæði til bráðabirgða.

I. ákvæði til bráðabirgða

Lagt er til að bráðabirgðaákvæði I verði felld niður.

Framkvæmdaleyfi sem gefin voru út fyrir 1. maí 1994 eru að verða sex ára gömul. Eðlilegt hlýtur að teljast að þær framkvæmdir fari í mat samkvæmt lögum þessum, séu framkvæmdir ekki hafnar. Umhverfisáhrif þessara framkvæmda hafa ekki verið metin samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

II. ákvæði til bráðabirgða

Lagt er til að II ákvæði til bráðabirgða orðist svo:

Framkvæmdir sem tilkynntar hafa verið formlega til Skipulagsstofnunar við gildistöku þessara laga skal lokið samkvæmt eldri lögum.

Þetta tekur af öll tvímæli um hvenær mat á umhverfisáhrifum hefist. Það er ekki nóg að hafa byrjað á rannsóknunum sem tengjast matinu, heldur skal framkvæmdin hafa verið tilkynnt formlega til Skipulagsstofnunar.

I viðauki.

6. liður verði: Stöðvar fyrir asbestnám.....

7. liður iv verði: grunnvörur til framleiðslu varnarefna gegn plöntusjúkdómum meindýrum og lífeyðar..

7. liður v verði: hráefni til lyfjaframleiðslu með efnafræðilegum og .....
9. liður verði: Flugvellir með uppbyggðum brautum
 Flugvellir eru oft lagðir í mýrar eða leirur á Íslandi og því eiga þessi lengdarviðmið ekki við hér á landi
10. liður ii. Verði: Nýir vegir utan þéttbýlis sem eru 3 km eða .....
13. liður verði : Kerfi til að vinna grunnvatn ef árlegt magn vatns sem unnið er eða veitt er á er 3 milljónir m³ eða meira.
16. liður verði: Námavinnsla í .....
17. liður verði: Stíflur og önnur mannvirki eða breytingar á árfarvegi til að hemja og/eða miðla vatni þar sem 1 km² eða meira fara undir vatn eða rúmtak vatns er meira en 10 gígalítrar.

Tilskipunin miðar við 10 gígalítra og ef miðað er við að t.d. miðlunarlón sé 10 m að dýpt að jafnaði þá þekur 10 gígalítra lón aðeins 1 km² og því ljóst að 3 km² viðmiðið getur oft gengið mun skemur en tilskipunin. Lagt er til að miðað verði við flatarmál 1 km². Sjá einnig athugasemd við 21 lið.

- 19 liður orðist svo: Stöðvar þar sem fram fer þauleldi alifugla og svína með:

- 1.40.000 stæði fyrir kjuklinga eða 30.000 fyrir hænur,
 2.1500 stæði fyrir alisvín (yfir 30 kg) eða fleir eða
 3.300 stæði fyrir gyltur eða fleiri.

Aðstæður hér á landi eru þannig að náttúrulegt niðurbrot hér á landi er hægara en víða í Evrópu, einnig eru viðtakar viðkvæmari og því eðlilegt að stærðarmörk í þauleldi séu lægri hér á landi sem ávallt skal fara í mat á umhverfisáhrifum.

21. liður orðist svo: Efnistaka þar sem áætluð efnistaka raskar 10.000 m² svæði eða stærra eða er 30.000 m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 10.000 m² svæði eða stærra eða þar sem vinnslutími er áætlaður lengri en 5 ár.

Hér er mjög mikilvægt að lækka mörk röskunar varðandi efnistöku. Mikilvægt er að ekki skapist misræmi milli 17. og 21. liðar í þessum viðauka og 37. greinar laga nr. 44/1999 um náttúruvernd. Vinnslutími er stytur í 5 ár.

Nýir liðir bætist við viðaukann

25. liður: Allar framkvæmdir og starfsemi, sbr. liði 1-24 í I viðauka og II viðauka, á viðernum .

2. viðauki.

Lagt er til að 2. viðauki verði endurskoðaður í heild sinni og þar sem tilgreind eru verndarsvæði, verði sett stærðarmörk, en í inngangskafli verði tilgreint að allar framkvæmdir sem eru á viðaukanum og staðsettar eru á verndarsvæðum verði tilkynningaskyldar.

Ekki verður farið í gegnum allan viðaukann og tilgreind stærðarmörk en dæmi nefnt. Til dæmis: 3. liður c-e.

Í 1. Viðauka er 50.000 m³ stærðarmörk í 23. lið (geymslustöðvar). Í 2. viðauka eru engin stærðarmörk og staðsetning einskorðuð við verndarsvæði. Í 2. viðauka 3. lið telur FÍN að eðlilegt sé að miða við 5.000 m³ stærðarmörk í stafliðum c-e, óháð staðsetningu. Til stuðnings þessu má benda á að skv. reglug. 263/1998 um hættumat í iðnaðarstarfsemi þurfa 50.000 m³ tankar fyrir eldsneyti og stærri að gera hættumat en 5.000 m³ tankar og stærri að hafa stefnumarkandi skjal vegna nauðsynlegra varúðarráðstafana til að koma í veg fyrir slys. Lagt er því til að allir tankar með geymslurými 5.000 m³ eða meira verði tilkynntir óháð staðsetningu og allir tankar á verndarsvæðum í c-e staflið, 3 töluliðari 2. viðauka (sem verði tilgreint í inngangskafli um allar framkvæmdir á viðaukanum). Ef viðaukinn verður óbreyttur, færu stærstu olíubirgðastöðvar landsins eins og Örfirisey og samanlagt geymslurými í

Hvalfirði í mat á umhverfisáhrifum, væri um nýframkvæmdir að ræða, en engar aðrar oliubirgðastöðvar væru tilkynningaskyldar nema þær væru á verndarsvæðum. Til samanburðar má benda á að heildarinnflutningur á bensíni til landsins er 130.000 tonn á ári. 5.000 tonna tankur er ekki lítill tankur og ætti að tilkynna framkvæmdir við slíka tanka og að 50.000 tonnum að tilkynnast til Skipulagsstofnunar, á meðan > 50.000 tonn fara í mat skv. lögnum..

Einnig telur FÍN að endurskoða þurfi þau stærðarmörk sem sett eru inní viðaukann, einnig með hliðsjón af þeim tillögum sem settar hafa verið til lækkunar á mörkum í 1. viðauka.

Varðandi a-d lið í 10 tölulið tilskipunarinnar, telur FÍN að rétt sé að þeir liðir verið jafnframt teknir uppí 2. viðauka reglugerðarinnar. Í greinargerð með 2. viðauka er vísað í skipulags- og byggingarlög og að þessir liðir falli undir þau. Niúnda grein skipulags- og byggingarlaga segir m.a.: *Í skipulagsáætlunum skal gera grein fyrir áhrifum áætlunarinnar, einstakra markmiða hennar og ráðgerðra framkvæmdaá umhverfi, náttúruauðlindir og samfélag, m.a. með samanburði þeirra kosta sem til greina koma.*

Er þetta ákvæði eða sambærileg jafngilt mati á umhverfisáhrifum skv. lögum þessum, ef Skipulagsstofnunin úrskurðar að fara skuli fram mat á umhverfisáhrifum. Falla ekki allar framkvæmdir undir skipulags- og byggingarlög og því óþarfi að lögfesta mat á umhverfisáhrifum.

Varðandi tilvísanir í mengunarvarnareglugerð sem koma fram í greinargerð með viðaukum, þá hefur mengunarvarnareglugerð nr. 48/1994 ásamt síðari breytingum verið felld úr gildi. Skilgreining á persónueiningu er í reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp, og varðandi stærðarmörk í sambandi við fiskeldisstöðvar er hægt að vísa í reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.

Þetta eru niðurtöður umhverfisnefndar Félags íslenskra náttúrufræðinga (FÍN)

Virðingarfyllst,

Þóroldur Antonsson.
Varaformaður FÍN